

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Γιάννης Βούρος

Ανασυνθέτοντας την ομορφιά και την προβληματική της ανθρώπινης περιπέτειας

■ ΑΝΝΗ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

• Η τέχνη είναι βάλαμο ψυχής αλλά και κραυγή κοινωνικής αποδοκιμασίας και προβληματισμού .

• Ο καλλιτέχνης πρέπει να αντισταθεί στη παγκοσμιοποίηση της τέχνης και στα διεθνή κι εγχώρια εμπορικά κυκλώματα που κινούν το χρηματιστήριο των έργων τέχνης.

• Ο 'big brother' που στοιχειώνει τη καθημερινότητά μας και βάνουσα παραβιάζει τις προσωπικές μας σχέσεις.

Μέσα από εκρηκτικά χρώματα και κάτω από μαβιά σκοτεινά πέπλα, ξεδιπλώνεται η ζωγραφική του Γιάννη Βούρου, άλλοτε απλή, χαρούμενη, φωτεινή και καθημερινή κι' άλλοτε προβληματισμένη, συνοφρυωμένη, σε ακινησία απελπισίας ή σε μια κραυγή θυμού άλλοτε και άλλοτε απόγνωσης.

Βραβευμένος σε διεθνή διαγωνισμό, με πλούσιο έργο στις δεκαετίες της εικαστικής του δημιουργίας, πολλές ατομικές εκθέσεις και συμμετοχές, συνεργασίες σε παραγωγές πολιτισμού, ο αρχιτέκτονας Γιάννης Βούρος, χρόνια κοντά στο Άγιο Όρος, μελετητής έργων και αναστηλωτής, ήρθε πρόσφατα και πάλι κοντά μας με τη τελευταία έκθεσή του, 'Guantanamo-Guantanamera'.

Για αυτή τη βυζαντινότροπη προσέγγιση έκφρασης της δικής του αλλά και της γύρω πραγματικότητας ο Γιάννης Βούρος, μίλησε στο «Τ».

«Η ζωγραφική ξεκινάει από τα εφηβικά χρόνια, αλλά καλύτερα ας την τοποθετήσουμε στην εποχή του Πολυτεχνείου, στο οποίο πέρασα το 1970, όταν δηλαδή δεν υπήρχε στο Αριστοτέλειο, Σχολή Καλών Τεχνών. Στο Πανεπιστήμιο λοιπόν καθηγητή στο Σχέδιο και στη Ζωγραφική είχα το Νίκο το Σαχίνη, που ήταν ένας πρωτοποριακός ζωγράφος αλλά και πολύ προικισμένος δάσκαλος. Παράλληλα, στη Ζωγραφική είχα και το Νίκο Μουτσόπουλο, ο οποίος εκτός από μαθήματα συνθετικά, δίδασκε σε όσους είχαμε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και Αγιογραφία, με τις παραδοσιακές τεχνικές. Έτσι είχα δύο δασκάλους, έναν που με μύπησε στη μοντέρνα τέχνη και έναν στη παράδοση, στοιχεία που είναι εμφανή στο έργο μου».

■ Σε αυτά τα τριάντα χρόνια, η ζωγραφική σας, τεχνολογικά και θεματολογικά πώς εξελίχθηκε, πώς διαμορφώνεται;

Δύσκολα θα μπορούσα να διακρίνω τις εξελίξεις, γιατί, κάποιος, καθημερινά, δέχεται διάφορες επιρροές, στο ύφος, στο στυλ, στα υλικά και στα θέματα που χρησιμοποιεί. Θα 'λεγα ότι έχω εξαντλήσει σχεδόν κάθε

είδους θέμα. Ξεκίνησα με αρχιτεκτονικά θέματα, κυρίως κτίρια και σε σχέση με το αναστηλωτικό αντικείμενο που είχα στο Άγιο Όρος. Επίσης, έκανα αρκετά αστικά τοπία της Θεσσαλονίκης.

Μάλιστα για μένα η ζωγραφική ήταν ένα όχημα προσέγγισης, γνωριμίας και εξοικείωσης με το αντικείμενο, λίγο πριν το μελετήσω αρχιτεκτονικά. Κάτι που έκανα για όλα τα κτίρια που μελέτησα στο Όρος.

Όσον αφορά τις επιρροές, άλλοτε είναι συνειδητές και άλλοτε ασυνείδητες, άλλοτε εκούσιες και κάποτε ακούσιες. Σε κάποιους τα έργα μου θυμίζουν Εγγονόπουλο, όταν εγώ θεωρώ πως δεν έχουν καμία σχέση. Ίσως στο μόνο που πλησιάζουμε να είναι τα εκρηκτικά χρώματα και αναγνωρίζω πως είμαι ιδιαίτερα κολορίστας. Από τους πολύ πρόσφατους με έχει επηρεάσει ο Πάνος Παπανάκος, του οποίου ήμουνα φίλος, ο Τσαρούχης επίσης, ενώ ομολογώ πως με συγκινούν τα έργα όσων έχουν έντονη ελληνικότητα.

Μου αρέσει πάρα πολύ και ο Μποτέρο, τον οποίο πρόσφατα ανακάλυψα και διαπίστωσα – με αφορμή την συνέντευξη που έδωσε με την ευκαιρία της έκθεσης έργων του στην Αθήνα – πως έχουμε πολλά κοινά. Ξετρώπωνα πράγματα που κι' εγώ είχα σκεφτεί πολλά χρόνια πριν. Βέβαια αυτός κάνει πολύ μεγάλα έργα και είναι άλλου διαμετρήματος καλλιτέχνης.

■ Αναγνωρίζετε ότι τα έργα σας διαπνέονται από βυζαντινό ύφος και θυμίζουν έντονα βυζαντινή εικονογραφία; Τεχνική που χαρακτηρίζει και αυτά τα γυναικεία θέματα.

Η εξοικείωση που είχα με τη βυζαντινή τέχνη και ζωγραφική, πολύ πριν αρχίσω να δουλεύω στο Όρος, έχει επηρεάσει τη τεχνική μου. Όμως ποτέ τα θέματά μου δεν είχαν θρησκευτικό περιεχόμενο, ήταν κοσμικά. Επίσης, πάρα πολλοί πίνακες είχαν θέμα τη γυναίκα, καθοριστική για τη ζωή μου και τα έργα μου. Αυτό σημειωτέον συμβαίνει σε πάρα πολλούς ζωγράφους. Αξίζει να πούμε πως ενώ από τους γνωστούς ζωγράφους, όλων των εποχών, μόνο το 5% είναι γυναίκες, το 80% των ζωγραφικών έργων και πλέον, έχουν σχέση με τη γυναίκα. Ο έρωτας και η γυναίκα, είναι σύμβολα δημιουργίας,

λειτουργούν μαζί μέσα από ένα κύκλο δημιουργίας.

Άλλο στοιχείο που είναι διάχυτο στα έργα μου, είναι η μουσική, είτε άμεσα είτε έμμεσα. Θα έλεγα μάλιστα ότι τα έργα μου είναι εικαστική έκφραση της μουσικής.

■ Αυτό το τρίτο πρόσωπο που εμφανίζεται σε τόσους πίνακές σας, να παρακολουθεί τον προσωπικό χώρο και τις ζωές των 'πρωταγωνιστών' σας, ποιο είναι, τι αντιπροσωπεύει;

Μέσα από τον τίτλο της έκθεσης – «Guantanamo- Guantanamera»- που είναι καθαρά συμβολικός, και ειδικότερα από το Guantanamo, θέλω να δείξω την αγωνία του κάθε ανθρώπου για το μέλλον, για το πού βαδίζει η ανθρωπότητα, για όλα αυτά που γίνονται και με γεμίζουν με ανασφάλεια. Αγωνία και ανασφάλεια για τις κοινωνικές μας σχέσεις, τις οικονομικές, τις πολιτικές. Το τρίτο πρόσωπο, είναι η απειλή, είναι αυτός που παραβιάζοντας την ιδιωτικότητα και τα προσωπικά δεδομένα του καθενός, παρεμβαίνει με βάνουσο τρόπο στις προσωπικές μας σχέσεις.

Σε όλες τις δουλειές μου, όπως και σε αυτή, δεν υπάρχουν μόνο τα έργα τα ευφρόσυνα, τα χαρούμενα, υπάρχουν και τα έργα – κραυγή αγωνίας ή αποδοκιμασίας, έργα που λειτουργούν αφ ενός σαν βάλαμο για μένα, αλλά και σαν ξέσπασμα, όπως είναι και τα έργα για τις Εντατικές. Κάποια έργα εκδηλώνουν μία απαισιόδοξη ή και επιθετική στάση απέναντι στα πράγματα, είτε ξεκινώντας από προσωπικές εμπειρίες είτε από γενικότερες.

■ Με τα έργα για τις λαϊκές αγορές, ποια δική σας διάθεση αλλά και στιγμές και σκηνές, θέλετε να αποτυπώσετε;

Η αποτύπωση σκηνών της καθημερινής ζωής έχει σχέση με το Guantanamo του τίτλου της έκθεσης. Πήρα το γνωστό τραγούδι, πού αξίζει να σημειώσουμε ότι είναι σε στίχους του Χοσέ Μαρτί, εθνικού ήρωα της Κούβας. Με τους στίχους λοιπόν αυτούς, ο Μαρτί, όπως τουλάχιστον εγώ τους ερμήνευσα, υμνεί την αισθητική και ποιητική ομορφιά του μικρού και ταπεινού και κατ' επέκταση την αξία του μέτρου. Αυτή την απλότητα του καθημερινού, τη χαρά της συμμετοχής και της κοινωνικότητας, θέλω να τονίσω μέσα από τα έργα που έχουν θέμα τις λαϊκές αγορές, τις συναντήσεις σε κα-

φενεία, τις συναθροίσεις. Αυτή την ομορφιά που χάνουμε κυνηγώντας χίμαιρες.

■ **Η δουλειά στο Όρος, συνεχίζει να κεντρίζει το ενδιαφέρον του αρχιτέκτονα – αναστηλωτή αλλά και καλλιτέχνη;**

Η δουλειά στο Όρος ήταν και εξακολουθεί να είναι πολύ σημαντική. Το Όρος είναι ένας χώρος πολύ ξεχωριστός και όμορφος. Βέβαια όταν το πρωτογνώρισα εγώ, το '83, ήταν ακόμη πιο όμορφο. Από τότε κύλησε πολύς χρόνος στο αυλάκι και η προσέλευση νέων μοναχών -εξέλιξη θετική- έφερε μαζί με αυτούς πολλά νέα στοιχεία, χαρακτηριστικά του αστικού τρόπου ζωής της εποχής τους. Η παραδοσιακή εικόνα που είχαμε, ως τη δεκαετία του '60, του γέροντα με το κομποσκίνι, τείνει να χαθεί. Σήμερα το Όρος κατακλύζεται από τζιπ 4x4 και το κομποσκίνι κοντεύει να εκτοπιστεί από το κινητό τηλέφωνο. Διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία, νέες αντιλήψεις, συνθέτουν ένα διαφορετικό κλίμα μακριά από τη μοναστική παράδοση που ξέραμε.

Στο Όρος, οι νεωτερισμοί ευθύνονται και για πολλές αυθαίρετες παρεμβάσεις, παρά τις προσπάθειες του ΚΕΔΑΚ. Γίνονται πράγματα που δεν έχουν τόσο μεγάλη σχέση με την παράδοση που αποπνέει το Άγιο Όρος, το οποίο πάντοτε υπήρξε η κιβωτός της Ορθοδοξίας, ακόμη και του Ελληνισμού ολόκληρου. Το Όρος, και αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε, σε καιρούς δύσκολους, μετέφερε και διαφύλαξε πολιτιστικές αξίες αιώνων, είτε μέσα από την αγιογραφία, τα χειρόγραφα, τα βιβλία. Μέσα στις βιβλιοθήκες του διασώθηκε τεράστιος πλούτος βιβλίων ποικίλης θεματογραφίας, ενώ στον εικαστικό χώρο υπάρχουν αγιογραφίες και εικόνες, των οποίων η ιστορία αρχίζει από τον 10ο μ.Χ αιώνα και φθάνει μέχρι τις μέρες μας. Όλος αυτός ο πλούτος λοιπόν που αφορά όλες τις καλές τέχνες, και τη λογοτεχνία και τη μουσική, διασώθηκε χάρις στο Άγιο Όρος.

Δε λέω ότι όλα αυτά κινδυνεύουν. Κάθε άλλο. Αντιθέτως γίνονται προσπάθειες ώστε να ψηφιοποιηθούν και να είναι πιο προσβάσιμα. Και πράγματι χάρις στους νέους μοναχούς, εξασφαλίζεται η συνέχεια της παράδοσης. Απλώς επισημαίνω ότι το κλίμα που επικρατεί είναι πλέον διαφορετικό.

■ **Με δεδομένη τη κριτική που ασκείτε στις αξίες και τον τρόπο ζωής που προτείνει η σύγχρονη εποχή, τι θα είχατε να παρα-**

τηρήσετε για τις ενδεχόμενες επιδράσεις που έχει στη ζωγραφική των ημερών μας;

Δε μου αρέσει να βάζω ετικέτες στα πράγματα. Βέβαια η τέχνη ακολουθεί τη ζωή, πολλές φορές προηγείται των αλλαγών γι' αυτό και φέρνει εξελίξεις. Γενικά δεν θα έλεγα, ότι κάτι δεν είναι καλό επειδή είναι κυβισμός, εξπρεσιονισμός ή επειδή είναι κάτι βυζαντινότροπο. Η καλή τέχνη, είναι καλή από μόνη της, γιατί έτσι είναι.

Επειδή όμως η τέχνη είναι πρώτα απ' όλα βάλσαμο ψυχής κι' έρχεται να απαλύνει τις ασκήμιες που δημιουργεί η τεχνοκρατούμενη, η αχαλίνωτα καταναλωτική και στεγνά ορθολογική εποχή μας, σαν ευχή θα έλεγα, πως η τέχνη θα πρέπει να είναι κοντά στον άνθρωπο.

■ **Πώς βλέπετε το έργο που σήμερα δημιουργείται στη καλλιτεχνική Θεσσαλονίκη;**

Υπάρχουν πάρα πολλοί αξιόλογοι άνθρωποι που ασχολούνται με τα εικαστικά. Θα 'θελα να μη γίνονται έργα που επιβάλλει το ρεύμα της εποχής και που το καθορίζουν κύκλοι και κέντρα που δεν έχουν σχέση με τους ίδιους τους δημιουργούς. Φοβάμαι την εμπορευματοποίηση. Υπάρχουν και άνθρωποι, που σαν κριτικοί και ιστορικοί τέχνης επιχειρούν να κατευθύνουν τον καλλιτέχνη. Με άλλα λόγια, τι είναι της μόδας στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, στα κέντρα που βρίσκονται σε Νέα Υόρκη, Λονδίνο και λιγότερο Παρίσι; Να το υιοθετήσουμε και εδώ. Φοβάμαι ότι αυτοί που κάνουν το εμπόριο της τέχνης, συνεπικουρούμενοι από τους θεωρητικούς, δίνουν τις κατευθύνσεις και επηρεάζουν τις Σχολές Καλών Τεχνών, οι οποίες παίρνουν τέτοια μηνύματα. Δεν μπορεί στο όνομα της παγκοσμιοποίησης, να τα βάλουμε όλα στο μπλέντερ και να βγάλουμε έναν αχταρμά που είναι το ίδιο μπλιαξ και νια- νια, είτε είμαστε στο Λονδίνο, είτε είμαστε στην Αργεντινή, είτε στη Κίνα.

Θα ήθελα ο κάθε δημιουργός να έχει, αν όχι τη σφραγίδα, τουλάχιστον ψήγματα της εντοπιότητάς του και του χώρου στον οποίο ζει. Αν μάλιστα κρίνουμε από την ιστορία της πρόσφατης τέχνης στην Ελλάδα, οι πιο διακεκριμένοι είναι αυτοί των οποίων το έργο διαπνέεται από κάποια ελληνικότητα, Μόραλης, Εγγονόπουλος, Τσαρούχης, Φα-

σιανός, Μυταράς, όλοι αυτοί που είναι γνωστοί στο εξωτερικό, έχουν στοιχεία από την Ελλάδα.

Θα 'λεγα γενικότερα ότι παράγεται ενδιαφέρον έργο, που προωθείται μέσα από τις γκαλερί. Και δεν πρέπει να τα έχουμε με τις γκαλερί, είναι ας πούμε, 'αναγκαίο κακό'. Οι νέοι δε δημιουργοί, πολλοί από τους οποίους κάνουν αξιολογώτατη δουλειά, δεν θα πρέπει να είναι αρνητικοί απέναντι στις γκαλερί, γιατί προσφέρουν στην προβολή της τέχνης. Ούτε όλες οι γκαλερί κυνηγούν τα 'βαρβάτα' ονόματα που θα πουλήσουν σε ψηλές τιμές, λόγω της δημοσιοποίησης που δίνει υπεραξία στα έργα τους.

Εγώ δεν μπορώ να έχω παράπονο. Άλλωστε επέλεξα η σχέση μου με τη ζωγραφική να μην είναι επαγγελματική, ακριβώς γιατί δεν με ενδιαφέρει να κάνω έργα εμπορικά. Ξέρω ότι τα έργα με τον 'big brother' ή της 'εντατικής' δεν είναι εμπορικά, αλλά εγώ με αυτά έβγαλα το άχτι μου, ήταν μια κραυγή κοινωνικής αποδοκιμασίας κι' άλλοτε απελπισίας.

■ **Υπάρχει κάποιο θέμα με το οποίο θα θέλετε να ασχοληθείτε σε επόμενα έργα σας;**

Έχω αρκετά πράγματα στο νου μου. Πάντοτε με συγκινούσε το παραμύθι και το παραμύθισμα, κάτι που δημιουργεί μια ζεστασιά και αισιοδοξία στον άνθρωπο. Αφού η αλήθεια μας απογοητεύει, να φτιάξουμε κάποια παραμύθια. Κι' ίσως βασισμένους σε γνωστά παραμύθια, κάνω το δικό μου παραμύθι, σαν σειρά έργων. Αυτό υπάρχει ακόμη σε σκέψη. Ίσως κάνω και κάτι αναλόγου κλίματος με τις λαϊκές, με κόσμο, με συμμετοχή, με αγορά. Ζωγραφική για τον άνθρωπο.